

Ing. Gabriela Matečná
štátna tajomníčka
Ministerstvo životného prostredia SR
Námestie Ľudovíta Štúra 1
812 35 Bratislava

UNESCO LOKALITA V POLONINÁCH JE V OHROZENÍ, PANI ŠTÁTNÁ TAJOMNÍČKA. ZABEZPEČTE JEJ SKUTOČNÚ OCHRANU!

Výzva na dôslednú ochranu národného parku a schválenie jeho kvalitnej zonácie.

Vážená pani štátna tajomníčka,

so značným znepokojením sledujeme situáciu na severovýchode Slovenska v Národnom parku Poloniny. Je zarážajúce, že **príroda a prírodné zdroje tohto unikátneho bohatstva Slovenska nie sú dostatočne chránené**. Reálne ich ohrozujú viaceré negatívne aktivity a činnosti, ktoré sú v zásadnom rozpore s verejným záujmom zachovať a zlepšovať priaznivé životné prostredie, v rozpore s poslaním a cieľom národného parku ako aj záväzkami Slovenskej republiky v oblasti ochrany prírody, biodiverzity a zmierňovania dopadov klimatickej zmeny. Hlavným problémom, ktorý je nevyhnutné eliminovať, je lesohospodárska činnosť, ktorá v Poloninách, okrem iného, predstavuje vážne riziko aj z pohľadu ochrany vodárenskej nádrže Starina, strategickým zdrojom pitnej vody pre východné Slovensko.

Veľmi vážnou hrozbou je súčasná snaha o zníženie výmery Národného parku Poloniny a stupňov jeho ochrany, čo je z viacerých odborných, právnych a koncepčných hľadísk neprijateľné. Dôsledkom týchto negatívnych aktivít a potenciálnych zmien je priame ohrozenie ochrany prírody tohto jedinečného územia národného, európskeho a zároveň medzinárodného významu.

Riešením tejto alarmujúcej situácie je striktná a dôsledná ochrana prírodného dedičstva Národného parku Poloniny. **Prvým a nevyhnutným krokom musí byť schválenie kvalitnej zonácie národného parku**. Pritom je dôležité zdôrazniť, že kvalitná zonácia musí byť v súlade ochranou území NATURA 2000 ako aj s podmienkami manažmentu a ochrany lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO *Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy*. Zonácia zabezpečí lepšiu ochranu tohto unikátneho územia a nastaví jasné pravidlá a systém jeho udržateľného spravovania a využívania. Zároveň prinesie nové benefity pre miestnych obyvateľov, nové pracovné a podnikateľské príležitosti a ďalšie financie do regiónu naviazané na národný park a udržateľný cestovný ruch.

Práve počas Vášho pôsobenia na poste ministerky pôdohospodárstva schválila vláda SR v roku 2019 úpravu hraníc lokality svetového dedičstva UNESCO *Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy*, čo bolo kľúčovým krokom, ktorý zabránil medzinárodnej blamáži a riziku vyradenia tejto lokality zo zoznamu svetového dedičstva. Cieľom, ktorý sa aj za Vášho výrazného príspevku podarilo naplniť, bolo odstránenie 14 rokov trvajúcich nedostatkov mapového vymedzenia a následnej absentujúcej a nedostatočnej ochrany vzácných a svetovo ojedinelých zvyškov bukových pralesov na území Národného parku Poloniny a Chránenej krajinskej oblasti Vihorlat, ktoré vyplývali z pôvodného nominačného projektu pri zápise lokality na Zoznam svetového dedičstva v roku 2007. Posledné rozšírenie sa konalo v roku 2021, kedy Výbor svetového dedičstva UNESCO prijal na svojom 44. rozšírenom zasadnutí návrh na rozšírenie lokality a schválil aj návrh na úpravu hraníc slovenských komponentov zaradených na zoznam lokality svetového dedičstva od roku 2007.

Po schválení rozšírenia v roku 2021 je táto lokalita UNESCO **aktuálne najväčšia sériová lokalita na Zozname svetového prírodného dedičstva s 94 komponentmi v 18 krajinách**, ktorými sú: Albánsko, Belgicko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Česká republika, Chorvátsko, Francúzsko, Nemecko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko, Severné Macedónsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Švajčiarsko, Taliansko a Ukrajina. Návrh na ďalšie rozšírenie lokality plánujú Srbsko a Čierna Hora a Rakúsko pripravuje rozšírenie už zaradeného komponentu. Päť komponentov tejto lokality na Slovensku (Havešová, Rožok, Stučica – Bukovské vrchy, Vihorlat a Udava), predstavuje významný príklad nenarušených lesov mierneho pásma a najkomplexnejšie ukážky a prírodné procesy zachovalých porastov európskych bukových lesov v ich rozmanitosti. Tieto lesy obsahujú neoceniteľnú prírodnú genetickú banku buka, ktorý na seba viaže množstvo sprievodných druhov závislých na jeho lesných biotopoch.

Vymedzenie hraníc UNESCO lokality po tejto úprave musí byť v plnej miere zohľadnené v rámci zonácie národného parku. Celková výmera slovenských komponentov vrátane ich nárazníkových zón nachádzajúcich sa v Národnom parku Poloniny, tak ako sú zapísané na zozname svetového dedičstva UNESCO, je viac ako 16 500 ha, čo predstavuje viac ako 50 % výmery národného parku. Jednotlivé komponenty na území Národného parku Poloniny sú relatívne malé, preto je z pohľadu zabezpečenia ich efektívnej ochrany kľúčová ich konektivita. Tá by mala byť **zabezpečená práve prostredníctvom rozsiahlych a vzájomne prepojených nárazníkových zón**. Obzvlášť dôležité je prepojenie národnej prírodnej rezervácie Havešová a prírodnej rezervácie Udava, aby sa tieto unikátne rezervácie neocitli mimo súvislého územia (zóny), čo by zhoršilo možnosti ich ochrany.

V rámci zonácie Národného parku Poloniny **je nevyhnutné, aby všetky komponenty UNESCO lokality, vrátane ich nárazníkových zón, boli zahrnuté do jadrovej - A zóny národného parku. Akákoľvek zmena výmery, znižovanie stanovenej ochrany alebo fragmentácia manažmentu tejto lokality svetového dedičstva by bola v rozpore s podmienkami UNESCO.** Akékoľvek zmeny by neboli prijateľné ani pre ostatné krajiny, ktoré sú súčasťou tejto lokality, nakoľko by došlo k ohrozeniu a spochybneniu celej medzinárodnej lokality.

Slovensko prešlo od prvého zápisu slovensko-ukrajinskej lokality v roku 2007 dlhú cestu v tomto 15-ročnom procese, vrátane vlastných výziev v oblasti správneho vymedzenia hraníc komponentov, zabezpečenia dostatočnej právnej ochrany, či nastavenia manažmentu v nárazníkovej zóne lokality, následnej správy tohto územia a všetkých procesov rozširovania, úpravy hraníc a súvisiacich rokovaní ako na domácej tak na medzinárodnej úrovni. Slovensku sa od roku 2017, kedy bolo prvýkrát oficiálne vyzvané Výborom svetového dedičstva UNESCO k náležitému zabezpečeniu ochrany lokality svetového dedičstva, podarilo vybudovať si veľmi vysoký kredit a dôveru na medzinárodnej scéne, jednak v Centre svetového dedičstva UNESCO, IUCN, ale aj u všetkých krajín lokality svetového dedičstva. Získaná dôvera a odborný kredit viedli ku skutočnosti, že v roku 2023 všetkých 17 krajín lokality Karpatských bukových pralesov podporilo záujem Slovenka viesť prvé štyri roky Stály sekretariát lokality Svetového dedičstva UNESCO Karpatské bukové pralesy, ktorý je ojedinelým a prvým príkladom koordinácie sériovej lokality svetového prírodného dedičstva na svete vôbec. Medzi hlavné úlohy tohto Stáleho sekretariátu patrí podpora implementácie usmernenia pre manažment lokality a jej nárazníkových zón, komunikácia a zvyšovanie povedomia o lokalite svetového dedičstva, či zabezpečenie komunikácie s Centrom svetového dedičstva UNESCO a IUCN.

Vážená pani štátna tajomníčka, Slovensko dokázalo za posledných 7 rokov, že má dostatočné odborné znalosti, schopnosti, zodpovedný prístup a skúsenosti pre koordináciu tejto naozaj výnimočnej svetovej lokality. Vie byť zárukou zodpovedného prístupu k lokalite, oporou a zároveň odborným garantom všetkým ďalším 17 krajinám. Stratiť kredit dôveryhodného a zodpovedného partnera na medzinárodnej scéne sa dá za pár týždňov či mesiacov, získať ho späť je obrovskou výzvou na niekoľko rokov, bez garancie úspechu. Vyzývame Vás, aby si Slovenská republika s Vašou podporou a zodpovedným prístupom zachovala toto miesto na mape Európy. Aby kroky, ktoré bude Ministerstvo životného prostredia SR vo vzťahu k manažmentu a zonácii Národného parku Poloniny v najbližších mesiacoch realizovať, boli príkladom najlepšej praxe, ako ochrániť a zodpovedne a odborne manažovať jedny z najvzácnejších pralesovitých zvyškov bukových pralesov nielen na Slovensku, v Európe ale aj na svete.

Práve zonácia Národného parku Poloniny je skvelou príležitosťou pre dlhodobé nastavenie ochrany a podmienok manažmentu nielen národného parku, ale aj celej lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO *Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy*. Verím, že Vaše skúsenosti a osobný prínos na vyriešení pochybení a nedostatkov zo strany slovenských orgánov v minulosti sú výborným predpokladom pre elimináciu možných rizík spojených s oslabovaním ochrany Národného parku Poloniny a zmenšovaním jeho výmery.

Je preto nevyhnutné, aby Ministerstvo životného prostredia SR zabezpečilo komplexnú a dôslednú ochranu Národného parku Poloniny. **Vyzývame Vás, aby ste čo najskôr ukončili proces prípravy zonácie tohto národného parku a aby ste do konca roka 2024 zabezpečili jej schválenie Vládou SR.** Kvalitná zonácia Polonín musí zabezpečiť ochranu výnimočného prírodného a kultúrneho dedičstva v súlade so záväzkami Slovenskej republiky a spĺňať by mala tieto základné kritériá:

- Zachovať súčasnú celkovú rozlohu národného parku. Do jeho najprísnejších zón ochrany zaradiť maximum štátnych pozemkov a zabezpečiť tak čo najvyššiu možnú výmeru a kompatibilitu jeho jadrovej zóny.
- Stanoviť jasné pravidlá pre činnosti, ktoré sa môžu alebo nemôžu v národnom parku realizovať, s dôrazom na ochranu jeho vzácných lokalít a súlad s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky.
- Zabezpečiť náležitú ochranu prírodných a kultúrnych hodnôt regiónu a zároveň zabezpečiť jeho rozvoj tak, aby sa citlivo a udržateľne využívali a zhodnocovali jeho prírodné zdroje. Podporiť pritom opodstatnené potreby miestnych obyvateľov, ktorí sú a musia byť dôležitou a neoddeliteľnou súčasťou národného parku.

11. september 2024

Rastislav Mičaník
riaditeľ Aevis